מערכת העולם הזה

השבועון המצויר לאינפורמציה

FRONTPAGE

השבועון האנגלי לאינפורמציה

ASI ES!

השבועון הספרדי לאינפורמציה

רח׳ גליקסון 8 תל־אביב. מען המברקים:
„פולספרס״ ת. ד. 136, טלפון 26785.
המוציא לאור: העולם הזה בע״מ.
דפוס ישראל בע״מ, ת״א טל. 23204.

עורך ראשי:
אורי אבנרי

ראש המערכת: שלום כהן
עורך משנה: דוב איתן
עורך כיתוב: שי לביא
עורך תבנית: סימה אילן
הכתב הראשי: עמנואל פרת
הצלם הראשי: דן ברנע

חברי המערכת:
משה בן־אפרים, יחיאל בשן, ניצה נבי, לילי גלילי, רותי ורד, בתי זהבי, יוחנן ורבקה זראי, אוסקר מאובר, אביבה סטן, עמוס קינן, סילבי קשת, אברהם רפפורט.

עורכי המהדורה האנגלית:
ביל כלמן, דניאל שטרן.

הממונה על המהדורה הספרדית:
שלמה הררי

הצייר הראשי: שמואל ברתור
עורך דפוס: משה אור
מנהל מבצעים: שלמה אדיר
מנהל מעבדה: דוד סמיינ

אין המערכת אחראית עבור תוכן המודעות, מלבד עבור מודעות המתפרסמות תחת הכותרת „דו״ח לצרכן״, „דו״ח למתבודד״, „דו״ח לנוסע״ וכו׳ המוכנות על־ידי חברי המערכת ונבדקות על־ידם. המדור „דו״ח לבוחר״ כולל מודעות מטעם מפלגות וארגונים ציבוריים אשר אין המערכת אחראית לתוכנן ולעדות המובעות בהן, ושאינן משקפות בשום צורה שהיא את דעות המערכת.

קורא יקר.

הבה ונהרהר מעט על המושג „ביקורת הרסנית״.

ישנם אנשים שאינם שונאים, חס ושלום, ביקורת, להיפך, הם מקדמים אותה בברכה. אולם הם רוצים שתהיה זאת ביקורת „קונסטרוקטיבית״. ואילו הביקורת ההרסנית שנואה עליהם.

חוששני שלא קל להבחין בין השתיים. ישנה הגדרה פשוטה: ביקורת המכוונת נגד אויבי היא ביקורת קונסטרוקטיבית. ביקורת המכוונת כלפי ידידי היא ביקורת הרסנית.

אנחנו בעיתון זה שוללים את עצם המושג הזה. אנו מבחינים רק בין ביקורת נכונה לבין ביקורת בלתי־נכונה. כל ביקורת נכונה, הרואה את הדברים בפרספקטיבה הנכונה, ללא משוא־פנים וללא הגזמה, היא בעינינו ביקורת קונסטרוקטיבית בהחלט.

כי הביקורת היא תנאי מוקדם לתיקון דמוקרטי. שטח המחוסן נגד הביקורת, היא שטח מועד לפורענות. האינרציה הטבעית של המצב הקיים היא כוח חזק מאד. אם לא תיתקל בכוח הנגדי, כוח הביקורת, אין כל סיכוי למגר אותה. לכן, כל המפעיל את נשק הביקורת, ללא מורא, ובחוש של צדק, הריהו עושה שליחות לאומית חשובה.

•

על רקע זה, הבה ונתבונן לרגע קט מה היתה עמדתו של עתון זה לגבי פנחס לבון, מי שהיה שר־הבטחון.

תמיד קשה מאד למתוח ביקורת על שר־הבטחון. כי כל ביקורת, ותהיה גם מוצדקת ככל שתהיה, עלולה לפגוע במוראל של האנשים הנתונים לחיים ולמוות למרותו של שר־הבטחון. נגד כל ביקורת אפשר להשמיע את קריאת־האימים: „אתם הורסים את המוראל של הצבא!״

אין להכחיש: קיימת סכנה כזאת. אך עוד פחות אפשר להכחיש את האמת ההפוכה: קיימת סכנה חמורה שבעתיים כי חוסר־ביקורת בנקודת־תורפה לאומית זו עלולה לשמור על פגעים העלולים לפגוע, בבוא העת, בקיום האומה ובקיום בניה הבחירים, החיילים הקרביים.

•

עתון זה היה הראשון שהפעיל את צופר־האזעקה, כשאך נתגלתה דמותו של לבון בשטח הבטחון. הוא עשה זאת בזהירות, בהגינות, בשקט — אך בצורה שהיתה מוכרחה לזרוע זרע של מחשבה רצינית בלב הקורא האחראי, הקורא בין השורות.

לפני שבעה חדשים, בסיפור־שער גדול על פנחס לבון תחת כותרת „האקטיביסט״, כתב העולם הזה (869): „החל מאבק גדול על השלטון במדינה ...האיש שעמד בראש מאבק זה היה (פנחס לבון)... היה זה אולי פאראדוכס כי השר השני בחשיבותו בממשלה, נושא תיק־הבטחון החיוני, הוא מנהיג האופוזיציה... שונאיו הרבים (של לבון) סבורים כי הסתובב עם הרוח, החליט לרכב על הסוס האקטיביסטי מפני שקיווה לנצח בעזרתו את מתחרהו העיקרי, שרת... בי. ג׳י. מסר ל(לבון) את תיק (הבטחון) ברצון: אף שלא היתה לו חיבה מיוחדת לאיש, ידע שיהפוך מיד לאבן־נגף בדרכו של משה שרת... חסרה ל(לבון) האהדה האנושית הטבעית לזולת, המסגלת את המנהיג להבין את נפש רעהו... תקוותיו של לבון אינן תלויות בתהליכים ארוכי־טווח, בבנין סבלני של סיעות, באינטריגה מפלגתית. תקוותו האמיתית כרוכה בהתפתחות פתאומית, מפתיעה, שתזעזע לפתע את המבנה הפוליטי, תעורר את ההמונים ותיצור דרישה המונית אדירה לפעולה אקטיביסטית. במקרה זה, מקווה לבון, יציף הגל את (שרת), ישא אותו אל מטרתו...״

•

היום אפשר כמעט לחשוב שהדברים נכתבו על־ידי נביא. רבים שהתמלאו כעס וחרון בקראם את הדברים אז, ושסברו שכדאי לשבור את העצמות לעורכי עתון זה, יודעים כיום (ומודים בסתר) שצדקנו. אך לא קל היה לפרסם את הדברים אז.

עוד חצי שנה לפני כן, בשעת הויכוח על ירושת בי. ג׳י., הגדיר העולם הזה (838) את לבון: „ציניקן גמור...״

ביקורת הרסנית? כן. האם היתה נחוצה? אני מעז לאמור: כן. כי לו הצטרפו אלינו אז עתונים אחרים, שלא היססו בשלב האחרון לבעוט בלבון — אחרי שסולק — יתכן והיינו חוסכים למדינת־ישראל נזקים שאי אפשר בכלל להעריכם, תוצאת כשלונותיו.

•

מובן שלא יכולנו למסור לך, הקורא, את כל השתלשלות העניינים שהובילה להתפתחות לבון. אולם דומני שמותר לנו להתגאות בכך שהכינונו אותך כראוי לקראת המאורע אם אתה קורא את העולם הזה בעיון, לא יכולת להיות מופתע בשבוע האחרון.

הנה כמה „ניחושים״ של העולם הזה:

לפני שלושה חדשים (העולם הזה 892): „שרת מעונין לסלק גם את לבון, אך הוא בטוח שלא יצליח בזאת...״

לפני חודש וחצי (העולם הזה 901): „פנחס לבון לא יוסיף לכהן כשר הבטחון בממשלה הבאה... לא רק שרת מתנגד לניהול העניינים בידי לבון, אלא גם דויד בן־גוריון...״

ושוב לפני חודש: (העולם הזה 903) „שר הבטחון, פנחס לבון, ישוחרר מתפקידו...״

אמנם, הסיום בא במפתיע, ובצורה שזיעזעה גם אותנו. נחמתנו היחידה היא שעשינו כל אשר היה לאל ידינו כדי לחסל את המצב עוד לפני שתהיה בכלל אפשרות של סוף כזה דווקא — ושהיינו משך למעלה משנה יחידים במערכה.

אורי אבנרי

מכתבים

השתלבות, או התבדלות?

ברצוני לעמוד על כמה נקודות מעניינות בקשר לויכוח, אשר התנהל בין קוראי עתונכם מסביב למכתבו של זונדר שקולניק על השתלבות והתבדלות (העולם הזה 903—906). במשך הדורות הרבים של קיום עם ישראל קמו משחיתים רבים לכלות את גופו, ומשחיתים רבים אחרים באי לכלות את רוחו. בין האחרונים היה מספר רב של מומרים, או יהודים מתבוללים. ההיסטוריה מוכיחה שגם אלה וגם אלה לא רק נכשלו, אלא גם הושמדו.

מכאן שגם הכופרים למיניהם, שקמו במדינת ישראל ומנסים לנתק את עצמם מתורת ישראל עתידים לעבור מן העולם... כל הנוער המהולל, אשר אתם וראשי המדינה מתגאים בו, עתיד לרדת לשאול תחתית... לעומת זאת לא ייתקל הנוער הדתי בכל הבעיות אשר אתם מעלים בעיתונכם. הוא קיים, וישאר קיים. מדוע? מפני שהוא שומר על הגחלת היהודית לבל תיכבה ומוכן למסור עליה את נפשו.

בן־ישיבה, ירושלים

אינני רוצה להיכנס לעצם הויכוח על השתלבות והתבדלות, היות ואם לא נדאג לעצמנו, לא תצמח לנו כל גאולה מזרים. אולם ברצוני לשאול את כל הקוראים המחייבים השתלבות: מדוע ולמה אתם עושים זאת? הרי אתם משלבים את הדת בכל בעייה העומדת על הפרק ויתר על כן, אתם מתקיפים אותה בצורה חריפה מזו של הגויים. ההשתלבות פירושה להתקרב אל עמי העולם, לזרוק את היהדות הדתית לאחור. האין בעיות דומות עומדות על הפרק בכל רחבי העולם, ובכל זאת אין מערבים דת בפוליטיקה? מדוע אתם רוצים להתקרב אל זרים, להתרחק מאחיכם?

מדוע הנוער שלכם מתיחס בבוז לכל דבר קדוש, השייך לכולנו, ומדוע לא היה הבוז הזה קיים לפני קום המדינה? האין זה מוכיח כי הנוער שלכם הוא ריק מכל תוכן? צאו לרחוב והתבוננו בהתנהגותו של הנוער החילוני והדתי. הנוער החילוני מחפש רק את תענוגות העולם הזה, איננו רוצה אפילו לחשוב על דברים אחרים. בין מבצעי הפשעים אין אפילו אדם דתי אחד. מדוע ירדו בני־הנוער שלכם עד כדי כך שהתחילו רוצחים זה את זה (מעשה רחובות יוכיח). איך קרה שאדם רוצח את רעהו בערב יום־הכיפורים בגלל פח־זבל? מדוע לומדים בבתי הספר שלכם רק חצי יום ומקדישים את הזמן הנותר להבלי העולם הזה, בה בשעה שהדתיים עוסקים בתורה מן הבוקר עד הערב?

כל זה, והכינויים הנסים אשר מטיח הנוער שלכם כלפי התורה והתלמוד, הקדושים לכולנו, מוכיח שהנוער החילוני יורד מיום ליום, ועמד כבר על קצה החבל. מי יודע מה יקרה מחר? המוצא היחידי מן התהום הוא חזרה אל צור ישראל ותורתו הקדושה והבנת המושג „יהודי״ במשמעותו האמיתית. אז לא יהיו במדינה כל פשעים ופילונים. ועמנו יוכל לשמש דוגמה נפלאה לעולם כולו.

רב, ירושלים

הבעייה העתיקה ביותר בעולם

מסקנתכם הסופית בדבר הבעיה העתיקה ביותר בעולם (העולם הזה 901—904) היא מוטעית בהחלט: פתיחת בתי־בושת במדינה תביא רק להידרדרות הסופית של הנוער, אשר נמצא במצב מוסרי ירוד גם בלאו הכי. לדעתי, יתנגדו לכך לא רק הדתיים, אלא גם הבלתי־דתיים. אין כאן שאלה של חיים, או מוות... השוואת ישראל עם מדינות אחרות לא תועיל במקרה זה. כי הנוער שלנו מתחנך ברוח שונה מזו של יתר אומות־העולם, ואנו גאים על כך שאין אצלנו מוסדות כה מתועבים.

הפיתרון הנכון לבעייה היה מושג, אילו היתה המדינה עצמה מטפלת בכל העוסקים בפריצות. יש לשלוח את הרועים לבתי־כוהר לכל ימי־חייהם. ואילו את הנשים והנערות יש לשלוח לקיבוצים ולישובים חקלאיים אחרים, מקום שם תשתנה השקפת־חייהן מן הקצה אל הקצה.

יעקב ביריצקי, ירושלים

העולם הזה לא צידד בהקמת בתי־בושת. נתן את דיעות המצדדים והשוללים כאחד.

נימוס שאינו נימוס

אני רגילה מאד לבעיית הנימוס. לדעתי, ברנע שנעלמת מן האופק החמימות הטבעית, הרי הנימוס מוסיף לעידון האופי, לשמירת כבוד־האדם, לגבוש החברה. אולם הנמוס איננו ספר־חוקים. הנימוס האמיתי בא מהרחבה של הכלל הגדול „כל מה ששנוא עליך אל תעשה לרעך״. משום כך אין השאלות אשר היצגתם במבחן הנימוס (העולם הזה 905) דומות לנימוס האמיתי יותר משחוקי האכילה בספר ויקרא דומים לעשרת הדיברות.

יתר על כן, בכמה שאלות טעיתם טעויות חמורות. אתם טוענים, למשל כי נהוג לאכול עוגות יבשות באצבעות, ואילו בעולם נהוג לאכול עוגה במזלג כשהיא יבשה, בכף ומזלג כשהיא רטובה. דוגמה שניה: אתם אומרים כי כל אדם יכול להתחיל בשיחה במסיבה, מבלי שמציגים אותו לפני הנאספים, בה בשעה שרוב הנערות נוהגות לחכות עד שיציגו אותן.

גילי די־נור, תל־אביב

הקוראת די־נור ביססה את מסקנותיה על כללי הנימוס האירופיים, בה בשעה שמבחן הנימוס בוסס על כללי הנימוס שנתגבשו בארצות־הברית, אשר הינם מזיגה מושלמת למדי של הכללים האירופיים והכללים הבריטיים.

יותר מדי המלצות

שאלתי חבר: לאיזה סרט אתה הולך?
ענה לי: „לאורות הכרך.״
שאלתי: „עדיין לא ראית אותו?״
ענה לי: „ראיתי אותו. אך העולם הזה המליץ עליו גם השבוע.״

לאחר חקירה קצרה נודע לי כי חברי המסכן (או היקה) ראה את הסרט חמש פעמים (המלצות העולם הזה 900, 901, 902, 904, 905). אנא, המליצו כל שבוע על סרט אחר!

גבריאל גורביץ, חיפה

ציוני לא כללי

מי מסר לכם את האינפורמציה המוטעית כי מבקר המדינה, ד״ר זינפריד מוזס, (העולם הזה 906) מקורב לצ״כ? למוזס אין כל קשר עם מפלגת המרכז. הוא היה חבר במפלגה הפרוגרסיבית. ומאז נכנס לתפקידו הנוכחי יצא מכל פעילות מפלגתית.

אברהם בן־דב, תל־אביב

היכון!

לגליון פורים
של
העולם הזה

שיופיע ביום השלישי הבא,
יום העדלידע, ויכיל

24 עמודים

וכראשם

שער בארבה צבעים

יצירתו של

ז׳אן דויד

הצייר שמודעותיו הישראליות זכו בפרסים בינלאומיים רבים

כן יכיל הגליון:

- פורים בתל־אביב: סידרת תמונות אכסקלוזיביות מימי ראשית תל־אביב ועד לעדלידע האחרונה.
- מלכות פורים מלפני דור: האם השתנה היופי הישראלי?
- נערות במסיבות: סידרת תמונות משעשעת, יחידה במינה.
- על מי צוחקים הערבים: צרור קאריקטורות מתוך העתון ההיתולי הערבי החשוב ביותר בעולם.
- במאבק נגד השומן: מדריך שימושי של מיטב המדענים בעולם למלחמה בחזית העגולה לענין גם אותך (ואם לא היום, אז מחר)!

שמור על גליון זה!

בהמליצו בפני הקוראים על הצגת התיאטרון הקאמרי — „הקמצן״ (ראה עמודים 10—11) — ביקש שרות התיאטרון של „העולם הזה״ לאפשר למספר גדול מהם לזכות בהצגה חינם. לכן רכש מן התיאטרון את מספר הכרטיסים שיאפשרו לאחד מבין כל מאה קוראי גליון זה לבקר חינם בהצגה, יחד עם בן או בת לויתו. כל הגליונות של „העולם הזה״ השבוע מסומנים במספרים. בשבוע הבא תופיע במקום זה רשימת מספרי הגליונות שבעליהם יזכו חינם בכרטיסים כפול. אתה תוכל לקבלם רק כשגליון זה בידך!

№ 20615